

JAARRAPPORT 2019

Promotie van seksuele gezondheid en preventie van hiv/aids bij sub-Saharaans-Afrikaanse Migranten

In het kader van de beheersovereenkomst met het
Instituut voor Tropische Geneeskunde

**WE ARE NOT AFRAID OF PEOPLE
LIVING WITH HIV ANYMORE. AND YOU?**

LET'S STOP STIGMATISING
People living with HIV

**INSTITUTE
OF TROPICAL
MEDICINE**
ANTWERP

Instituut voor Tropische Geneeskunde

Vlaanderen
is zorg

This project was made possible with the financial support of **ViiV Healthcare Belgium**
MORE INFORMATION ON WWW.HIVSAM.BE

Het jaarrapport 2019 werd opgesteld door:

Dr. Lazare Manirankunda

Charles Ddungu

Monique Ceulemans (administratie)

Dr. Christiana Nöstlinger (coördinatie)

Prof. Maria Laga

Instituut voor Tropische Geneeskunde

HIV-SAM Project

Groep seksuele en reproductieve gezondheid

Departement Volksgezondheid

Instituut voor Tropische Geneeskunde

Inhoudstafel

A Inleiding	5
B Overzicht van acties per resultaatgebied/operationele doelstelling	6
R1 Aanbod van informatie, documentatie en advies	6
R1 OD2 Het op vraag van de Vlaamse Overheid deelnemen aan werkgroepen en vergaderingen....	6
1 Opzetten en bevorderen van samenwerking met relevante actoren	6
1.1 Samenwerking met Sensoa	6
1.2 Samenwerking met Dokters van de Wereld	7
1.3 Samenwerking met SIDA-IST Charleroi-Mons	8
1.4 Samenwerking met “Observatoire du Sida et des sexualités” en “ Plateforme prévention sida ”	8
R1 OD3 Het op eigen initiatief of op vraag informeren en adviseren over de seksuele gezondheid bij de doelgroep. Via de meest geschikte dragers proactief en op vraag informatie aanbieden aan het ruime publiek, intermediairs, de pers en specifieke doelgroepen....	9
1 Informeren van de algemene bevolking.....	9
2 Informeren van professionele intermediairs over cultuursensitieve hiv/soa- preventie en -zorg en de bestaande dienstverlening	10
2.1 PATC voor huisartsen	11
2.2 BREACH Spring Meeting: ‘Beyond viral suppression’, 03 – 04 mei 2019	11
2.3 Agentschap Integratie en Inburgering.....	11
3 Informeren SAM-doelgroep over seksuele gezondheid, hiv-preventie en bestaande dienstverlening.....	12
Europese hiv-test Week (22-29 november 2019)	13
Wereld Aids Dag (WAD)	13
Promotie Seksuele Gezondheid en promotie van soa/hiv bij nieuwkomers	14
R1 OD4 Proactief, onder andere over leemten en opportuniteiten van het beleid, en op vraag beleidsrelevant advies verlenen aan de Vlaamse overheid	15
1 Informeren van de Vlaamse overheid en op vraag deelnemen aan werkgroepen en vergaderingen	15
R1 OD5 Proactief en op vraag derden bijstaan bij methodiekontwikkeling.	16
1 Implementatie en disseminatie van preventiemateriaal en preventietools.....	16
R2 Ontwikkeling van methodieken	19
R2 OD3 In samenwerking met relevante betrokkenen, methodieken, met inbegrip van ondersteuningsmiddelen en een implementatieplan, uitwerken, aanpassen en vernieuwen....	19
1 Samenwerking met en participatie van stakeholders rond stigmareductie, promotie van de	

seksuele gezondheid en primaire preventie	19
R4 Ondersteuning van de implementatie van methodieken met inbegrip van deskundigheidsbevordering.....	21
R4 OD1 Ondersteunen van de uitvoering van methodieken door het opleiden van intermediairs en/of logo's.	21
1 Adviseren van Hiv Referentie Centra (HRC) over cultuursensitieve zorg.....	21
2 Positieve preventie: Faciliteren patiëntengroepen voor mensen met hiv.....	23
3 Individuele patiëntenconsultatie	25
4 Cultuursensitieve workshops 'Omgaan met een hiv-diagnose' voor SAM die leven met hiv	26
R5 Uitvoeren van methodieken	27
R5 OD1 Uitvoeren van methodieken of onderdelen ervan, die niet door de intermediairs worden uitgevoerd.....	27
1 Laagdrempelig hiv-testen en counselen in SAM-gemeenschapsettings.....	27
2 Onderzoek naar hiv-stigma en discriminatie in de SAM-gemeenschappen.....	28
C Besluit	32
D Overzicht bijlagen bij jaarverslag.....	35
Figuren en tabellen	36

A Inleiding

Dit rapport geeft een overzicht van de activiteiten en interventies van het HIV-SAM Project ter bevordering van de seksuele gezondheid voor sub-Saharaans-Afrikaanse migranten in Vlaanderen.

Onze interventies hebben tot doel de seksuele gezondheid van deze doelgroep, die disproportioneel door hiv getroffen is, te verbeteren: we doen dit door gebruik van een cultureel aangepaste, participatieve aanpak én met wetenschappelijke onderbouwing. De participatieve werking draagt bij tot het vergroten van het draagvlak voor seksuele gezondheidspromotie en hiv-preventie in een kwetsbare doelgroep, die – ondanks disproportioneel door hiv getroffen te zijn – vaak grotere noden dan seksuele gezondheid kent.

We situeren onze interventies in een continuüm van primaire hiv-preventie (in een kader van seksuele gezondheidspromotie), hiv-testen tot secundaire of “positieve” preventie. Dit laatste beoogt eveneens de levenskwaliteit en de “empowerment” te verhogen van mensen van Afrikaanse origine die met hiv leven, door cultureel aangepaste begeleiding.

De laatste jaren werd duidelijk dat het hiv-gerelateerd stigma een van de grootste uitdagingen voor de aanvaardbaarheid van alle activiteiten op het preventie-continuüm is. Daarom hebben we onze activiteiten rond stigmareductie geprioriteerd: eerst door het uitvoeren van een kwalitatieve studie om stigmamechanismen en -consequenties beter te kunnen begrijpen, vervolgens door op basis van deze inzichten een stigmareductie- interventie te ontwikkelen. We zijn daarom bijzonder blij dat deze in 2019 gelanceerd kon worden. De campagne zal een directe bijdrage leveren aan het verminderen van stigma en discriminatie in de Afrikaanse gemeenschappen, en zo indirect een impact hebben op het opsporen van hiv, de levenskwaliteit van mensen die leven met hiv en tenslotte ook op het aanvaarden van primaire preventie in de Afrikaanse gemeenschappen.

Deze interventie, die we in dit jaarrapport in detail beschrijven, werd in nauwe samenwerking met de betrokken gemeenschappen opgezet, zoals gebruikelijk voor onze interventies. We willen dan ook iedereen die eraan heeft meegewerkt hartelijk bedanken. Verder onze oprechte dank aan alle partners en actoren met wie we ook in 2019 hebben mogen samenwerken. Bijzondere dank gaat uit naar de verschillende sponsors en in het bijzonder aan het Vlaamse Agentschap Zorg En Gezondheid, die het project ondersteunen. We hopen de constructieve samenwerking in de komende jaren te mogen voortzetten.

Veel leesplezier,

Het HIV-SAM Projectteam

B Overzicht van acties per resultaatgebied/operationele doelstelling

R1 Aanbod van informatie, documentatie en advies

R1 OD2 Het op vraag van de Vlaamse Overheid deelnemen aan werkgroepen en vergaderingen.

1 Opzetten en bevorderen van samenwerking met relevante actoren

Status

In uitvoering

Doelstelling

Naast het opzetten van samenwerkingsverbanden met de SAM-gemeenschappen (via stakeholders, zoals sleutelorganisaties en preventienetwerken, zie R2 OD3 1) met de professionele intermediairs uit de gezondheidssector (zie R2 OD3 2) en de hiv-sector (zie R4 OD1 1) versterkt het HIV- SAM Project voortdurend zijn samenwerking met andere organisaties en netwerken, die op vlak van seksuele gezondheid in Vlaanderen, op nationaal en internationaal vlak actief zijn. De voornaamste worden hierna vermeld.

1.1 Samenwerking met Sensoa

Beschrijving

We hebben in 2019 op verschillende domeinen en voor verschillende concrete projecten samengewerkt met Sensoa.

De samenwerking ging in eerste instantie over de uitwisseling van expertise en beste praktijkvoorbeelden, maar ook om gemeenschappelijke planning en implementatie van activiteiten/projecten op vlak van primaire en secundaire preventie. Een concreet voorbeeld van uitwisseling van expertise in 2019 was het zetelen in de adviesraad voor de evaluatiestudie van noden en behoeften van hiv-positieve personen in Vlaanderen (“nodenbevraging”): het HIV-SAM-Projectteam was in deze raad vertegenwoordigd. Deze evaluatie van noden en behoeften had tot doel de uiteenlopende behoeften van PLHIV te identificeren met het oog op het verbeteren van hun levenskwaliteit. Een lid van het HIV-SAM Project nam aan drie vergaderingen van de adviesraad deel. Hij was ook lid van een team dat het symposium voorbereidde dat op 4 oktober 2019 in het Vlaamse Parlement in Brussel plaatsvond. Tijdens het symposium, waarin de eindresultaten van het onderzoek officieel werden voorgesteld, werden verschillende parallele panelgesprekken georganiseerd over de specifieke behoeften van de verschillende groepen van PLHIV. Twee leden van het HIV-SAM Project waren sprekers in de werkgroepen: de workshop over de specifieke noden van hiv-positieve personen van sub-Saharaanse afkomst en deze over primaire preventie. Het doel van de werkgroepen was een aanzet geven voor de aanbevelingen van het evaluatierapport.

Het HIV-SAM Project is ook lid van het Zanzu-forum, een adviesraad voor de Zanzu-website (zie: <https://www.zanzu.be/>) over seksuele gezondheid voor kwetsbare mensen met migratie achtergrond. Dit is een initiatief om de vorming van gezondheidswerkers op vlak van seksuele gezondheid en hiv-preventie in deze doelgroep te verbeteren door hen een visueel hulpmiddel aan te bieden voor de communicatie met de doelgroep over seksualiteit en seksuele gezondheid. We hebben alle vergaderingen van het forum bijgewoond en deelgenomen aan de voorbereiding van de Zanzu-netwerkdag in november 2019.

In 2018 ontwikkelden we een gezamenlijke strategie om onze twee workshops ("You're not Alone" voor hiv-positieve personen van sub-Saharaanse afkomst en "Go Positive" voor hiv-positieve mannen die seks met mannen hebben) voor te stellen aan alle hiv-referentiecentra (HRC) in Vlaanderen en Brussel. Het promotiepakket bestond uit een PowerPointpresentatie waarin een korte toelichting werd gegeven van de noodzaak voor beide workshops, hun doelstelling, de wetenschappelijke onderbouwing, de methodieken en de inhoud. In februari 2019 bezocht een gezamenlijk team van Sensoa en het HIV-SAM Project acht HRC's (HRC ITG, HRC Brugge, HRC Yperman, HRC Gent, HRC UZ Brussel, HRC Leuven en HRC Jessa Ziekenhuis in Hasselt) om beide workshops voor te stellen. Het belangrijkste onderdeel van deze bezoeken was de discussies over de praktische organisatie van de workshops, zoals werving van deelnemers, locatie en hoe dit aanbod op een duurzame manier in de werking van de HRC's integreren (door het opleiden van geïnteresseerde personen bij de HRC's om deze workshops in de toekomst te faciliteren).

Tenslotte heeft het HIV-SAM Project zoals de vorige jaren met Sensoa samengewerkt om samen het patiëntenweekend in Blankenberge aan hiv-positieve personen aan te bieden, ook deze keer met gemeenschappelijke thema's en meer interactie tussen de twee groepen (Sensoa Positief en de lotgenotengroep Muungano).

Sensoa verwees ook sommige patiënten van Afrikaanse origine, die behoefte hebben aan cultuursensitieve counseling, door naar het HIV-SAM Project waarbij het project hen in contact bracht met de patiëntengroep Muungano.

1.2 Samenwerking met Dokters van de Wereld

Doelstelling

Opzetten en bevorderen van samenwerking met relevante actoren

Beschrijving

Onze samenwerking met Dokters van de Wereld (DVW) in 2019 was vooral gericht op de preventie van Seksueel Overdraagbare Aandoeningen (soa) met een focus op hiv en virale hepatitis bij nieuwkomers in Vlaanderen. Tijdens informatiesessies georganiseerd door het HIV-SAM Project in samenwerking met de inburgeringdiensten van Antwerpen (Atlas) en Mechelen werd een medewerker van DVW uitgenodigd om gedetailleerde informatie te geven over hepatitis B en C, en achteraf aan de geïnteresseerden een sneltest voor te stellen. Er werden 42 hepatitis B en C-tests uitgevoerd, waarvan één test reactief was op hepatitis C.

Eveneens in samenwerking met DVW werd op de Wereld Aids Dag 2019 een pakket van hiv/hepatitis B en C-testen aangeboden aan de SAM-gemeenschap in Gent.

Doelgroep

Hiv-organisaties en organisaties die met migranten werken

Setting

Vlaanderen

Wanneer

Januari tot december 2019

Evaluatiecriteria

Doorlopend

Indicatoren

Aantal contacten en vergaderingen

1.3 Samenwerking met SIDA-IST Charleroi-Mons

Doelstelling

Opzetten en bevorderen van samenwerking met relevante actoren.

Beschrijving

In 2019, gebeurde onze samenwerking met organisaties actief op het hiv-terrein meestal ad hoc en op basis van niet-recurrente behoeften. We hebben deze organisaties vooral gecontacteerd voor het uitwisselen van ervaring op vlak van het programma “Migranten en Gezondheid”. Dit is een eendagsprogramma in de zomer waar verschillende moeilijke gezondheidsonderwerpen (reisgeneeskunde en vaccinaties, voeding, druggebruik en andere) met migranten besproken worden, met het oog op bevordering van de gezondheid en dit in een feestelijke sfeer.

1.4 Samenwerking met “Observatoire du Sida et des sexualités” en “ Plateforme prévention sida ”

Doelstelling

Opzetten en bevorderen van samenwerking met relevante actoren

Beschrijving

Het HIV-SAM Project deelde in 2019 haar ervaring op vlak van de promotie van gezondheid en hiv-preventie in de kerken met het ‘Observatoire du Sida et des sexualités’ (van de Université Saint-Louis in Brussel) en het ‘Plateforme prévention sida’ tijdens twee evenementen. Op 9/2/2019 werd een conferentie voor Afrikaanse kerken georganiseerd waarbij het HIV-SAM Project een presentatie bracht over hiv-gerelateerde stigmatisering en discriminatie bij mensen van Afrikaanse origine. Op 9/7/2019 werd een vergadering georganiseerd waar belanghebbenden prioritaire activiteiten voor de samenwerking met kerken definieerden, zoals sensibilisering van de studenten van het Centre Universitaire Protestant (toekomstige kerkleiders) en het in kaart brengen van beste praktijkvoorbeelden van hiv-preventie in kerken.

R1 OD3 Het op eigen initiatief of op vraag informeren en adviseren over de seksuele gezondheid bij de doelgroep. Via de meest geschikte dragers proactief en op vraag informatie aanbieden aan het ruime publiek, intermediairs, de pers en specifieke doelgroepen.

1 Informeren van de algemene bevolking

Status

In uitvoering

Doelstelling

Doeltreffend informeren van de algemene bevolking over het HIV-SAM Project

Beschrijving

Website

In 2019 bezochten in totaal 1.220 personen de website www.hivsam.be, met 89 % nieuwe bezoekers en gemiddeld 1,28 sessie per gebruiker en 4,23 pagina's per sessie. Dit is een daling van het aantal bezoekers van 19,69% in vergelijking met 2018, maar een stijging van het aantal pagina's per sessie met 16,85% in vergelijking met 2018.

De bezoekers kwamen hoofdzakelijk uit volgende tien landen: België, de VSA, Verenigd Koninkrijk, Nederland, Singapore, China, Frankrijk, Hongkong, India en Oostenrijk. Het percentage bezoekers uit België steeg in 2018 opnieuw van 35,2% naar 57,06% in 2019 terwijl het percentage van de belangrijkste buitenlandse bezoekers van 2018 daalt: 22,71% uit de VSA (35,65% in 2018), Nederland 2,61 % (6,17% in 2018) en Frankrijk 1,63 % (2,56% in 2018).

De meest bezochte pagina's waren: 'Over ons' met 6,27%, gevolgd door 'Mensen die met hiv leven' (bijvoorbeeld 'Muungano en zijn activiteiten', 'Individuele steun') bezocht door 5,94% (16,05% in 2018), 'Onderzoek' door 2,73%, 'Hiv- testen' door 2,46%, 'Rapporten' door 2,32%, 'Team' door 2,25% en 'Partners van het HIV-SAM Project' door 2,03%.

De website werd het hele jaar door geüpdatet, onder andere met nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen op vlak van hiv en activiteiten van onze partners (zoals de Netwerkdag van Sensoa, activiteiten georganiseerd door Muungano, BREACH, Dokters van de Wereld, de sleutelorganisaties en onze vrijwilligers).

Facebook

De HIV-SAM Facebook (FB)-pagina heeft een volgersaantal van 319 bereikt in 2019. Dat is een groei van meer dan 500% in vergelijking met het volgersaantal van 2018 dat 53 bedroeg. Er was een gelijkaardige toename in het aantal "likes": in 2018 waren er 50 pagina likes, in 2019 telden we 313 likes (stijging van 526%). De stijging gebeurde voornamelijk bij mensen die Facebook in het Engels consulteren, met name 88 %, 9,7% bij mensen die Facebook in het Nederlands consulteren en 2 % bij mensen die Facebook in het Frans consulteren. De meeste volgers van onze Facebookpagina komen uit de volgende drie landen: 121 uit Zuid-Afrika (dankzij de inspanningen van een van onze vrijwilligers die Zuid-Afrikaans is), 112 uit België en 7 uit het Verenigd Koninkrijk, uit overige landen. In het jaar 2019 is het aantal FB-posts gemiddeld met 300 % gestegen (van circa 5 naar 15 per maand).

De volgers van de pagina zijn, naast leden van de sub-Saharaans-Afrikaanse gemeenschap, mensen die verwante FB-pagina's volgen (zoals die van Sensoa, Dokters van de Wereld, buitenlandse FB-pagina's over hiv). We bereiken voornamelijk volwassen personen.

De posts op de FB-pagina's verschillen inhoudelijk en qua format regelmatig van de posts op de HIV-SAM-website. Op FB werd vooral informatie geplaatst over de vooruitgang op vlak van hiv-preventie, veilige seksuele contacten of gebeurtenissen met betrekking tot (seksuele) gezondheid of gender. Op Wereld Aids Dag 2019 hebben we een aantal posts over stigma en discriminatie van mensen met Hiv gebracht. De posts worden visueel aantrekkelijk gemaakt door toevoeging van relevante video's, foto's of passende grafische afbeeldingen. Ook geplande evenementen van het project of partnerorganisaties werden gedeeld op Facebook. Het nieuws dat op de website gepubliceerd wordt, verschijnt meestal ook op Facebook. Minder vakspecifieke informatie wordt soms enkel via FB/ IS verspreid.

Instagram

Op 5 juli 2019 werd een Instagram account opgestart. Posts van Facebook die qua formaat en inhoud voldoen aan de behoeften van Instagram werden hier gepost. In 2019 kregen we 15 volgers.

Media-interventie

In de loop van 2019 waren er geen specifieke interventies in de media. Ons bereik is vooral toegenomen via het platform Facebook en Instagram.

Doelgroep

Algemene bevolking

Setting

Website, facebook, Instagram (sociale media)

Wanneer

Continu

Evaluatiecriteria: Zie beheersovereenkomst voor dit resultaatgebied

Evaluatiemethoden: Monitoring Indicatoren

- Aantal bezoekers website: 1.220
- Aantal en soort interventies naar de media toe: /

2 Informeren van professionele intermediairs over cultuursensitieve hiv/soa-preventie en -zorg en de bestaande dienstverlening

Status

In uitvoering

Doelstelling

Informeren professionele intermediairs uit de hiv-sector

Beschrijving

2.1 PATC voor huisartsen

In 2019 werd er één activiteit voor huisartsen georganiseerd. Dr. L. Manirankunda werd uitgenodigd om de cultuursensitieve aanpak, inzake hiv-testen en het ondersteunen van mensen die met hiv leven, voor te stellen op de avondcursus van het ITG "Hiv: zorg en preventie - de multidisciplinaire aanpak". 34 mensen namen hieraan deel. Tevens werden er 12 PATC-brochures en 24 boekjes "Je laten testen op hiv is zorgen voor je gezondheid" verdeeld.

2.2 BREACH Spring Meeting: 'Beyond viral suppression', 03-04 mei 2019

Het BREACH-consortium organiseert jaarlijks een vergadering in de lente naast het jaarlijks BREACH-symposium in november. Het lentesymposium is steeds gewijd aan een specifiek onderwerp. In 2019 was dit: levenskwaliteit van mensen die met hiv leven. Het doel van de vergadering was bepalen hoe de levenskwaliteit van hiv-positieve personen verhoogd zou kunnen worden, rekening houdende met de veelvuldige uitdagingen waar mensen met hiv voor staan nu de hiv-behandeling zo effectief is dat de viruslast onderdrukt kan worden. Het HIV-SAM Project faciliteerde drie getuigenissen van hiv-positieve personen van Afrikaanse origine, die hun ervaringen en blijvende psychosociale uitdagingen van leven met hiv deelden. De invloed op hun geestelijk welzijn werd verduidelijkt en bracht aan het licht dat hun belangrijkste problemen van psychosociale aard zijn, voornamelijk geestelijke gezondheidsproblemen als gevolg van sociale uitsluiting, drugsverslaving en stigmatisering en discriminatie.

2.3 Agentschap Integratie en Inburgering

In 2019 werkte het HIV-SAM Project samen met verschillende integratie- en inburgeringdiensten buiten Antwerpen om hen te informeren over de noodzaak van samenwerking voor het bevorderen van seksuele gezondheid, hiv-preventie en het desbetreffende zorgaanbod voor nieuwkomers. Het belangrijkste resultaat van de verschillende bijeenkomsten in dit kader was het verzoek om een handleiding aan te maken over cultuur- en contextgevoelige communicatievaardigheden over seksuele gezondheid en preventie van soa's met speciale aandacht voor hiv.

In 2019 werd een opleidingspakket voor trainers ontwikkeld met de titel "Groepscoaching voor nieuwkomers over soa's/hiv-preventie: communiceren over het thema seksuele gezondheid". In totaal werden er 43 docenten in 3 diensten Maatschappelijke Oriëntatie opgeleid (in Mechelen: 12; in Hasselt: 9; en in Kortrijk:22). Tijdens elke opleiding werden de leerkrachten voorzien van materiaal voor soa-preventie (mannen- en vrouwencondooms en informatiebrochures) om het materiaal verder te verspreiden onder hun respectieve begeleiders van de integratiecursus.

Tijdens deze vormingen werden volgende specifieke aandachtspunten door de leerkrachten aangehaald:

- Sommige culturele normen en taboes rond seksualiteit kunnen communicatie over seksuele gezondheid bemoeilijken;
- Praten over seks en seksuele gezondheid in groepen van gemengd geslacht is nog steeds een uitdaging;
- Soa/hiv worden door veel nieuwkomers nog steeds gezien als een probleem van promiscue seksueel gedrag. Daardoor beschouwen ze het niet als "hun" probleem;

- Sommige misvattingen/desinformatie over soa's/hiv zijn zeer moeilijk te doorbreken. Docenten hebben op dit gebied de hulp nodig van (externe) deskundigen.

Vanaf het begin van de zomer van 2019 nodigden een aantal individuele docenten van verschillende inburgering-diensten een lid van het HIV-SAM-Project uit voor voorlichtings- en hiv-testsessies tijdens hun inburgeringlessen (Zie ook hierna “3 Informeren SAM-doelgroep over seksuele gezondheid, hiv-preventie en bestaande dienstverlening; Promotie Seksuele Gezondheid en promotie van soa/hiv bij nieuwkomers”). Naar aanleiding van deze ervaring, die tevens een praktische training was voor de leerkrachten, kwam de nood aan een lesboek aan het licht dat hen kon helpen de informatiesessie zelf te gaan faciliteren. Het maken van een trainershandleiding voor cultuurgevoelige seksuele gezondheidsbevordering staat op de planning voor 2020.

Doelgroep

Professionele intermediairs uit de gezondheidssector, zoals huisartsen en huisartsen in opleiding en inburgeringsdiensten.

Setting

Eerstelijnsgezondheidszorg en inburgeringsdiensten

Wanneer

Continu

Evaluatiecriteria

Zie beheersovereenkomst voor dit resultaatgebied

Indicatoren

- Vormingssessie bij avondcursus op het ITG “Hiv: zorg en preventie - de multidisciplinaire aanpak”: 1
- Presentaties op de BREACH Spring Meeting: 1
- Aantal vergaderingen met inburgeringdiensten: 3

3 Informeren SAM-doelgroep over seksuele gezondheid, hiv-preventie en bestaande dienstverlening

Status

In uitvoering

Doelstelling

SAM inlichten over hiv en zijn transmissieroutes en het belang van hiv-testen en, meer algemeen, over het belang van seksuele gezondheid

Beschrijving

In 2019 verspreidde het HIV-SAM Project, in samenwerking met de sleutelorganisaties, de individuele vrijwilligers en het SAM-netwerk, informatie over hiv-transmissie en -preventie bij de SAM-populatie. Dit gebeurde tijdens verschillende evenementen, georganiseerd door de gemeenschappen of tijdens activiteiten in cafés, winkels en op sociale evenementen en festivals in de steden Antwerpen, Gent en, in mindere mate, Leuven.

Preventieboodschappen legden de nadruk op de transmissiewijzen van soa/hiv en hiv en soa-preventie, de voordelen van het zo vroeg mogelijk kennen van je hiv-status en kennis van hulpdiensten voor hiv/soa-testen en -zorg (huisartsen, Helpcenter, COZO van de Dokters van de Wereld, Hiv Referentie Centra).

Deze informatie werd aan de hand van doelgroepen specifieke brochures verspreid, waarbij de inhoud mondeling werd toegelicht door vrijwilligers zodat alle vragen van het publiek direct beantwoord kunnen worden. Tegelijkertijd worden gratis mannen- en vrouwencondooms verdeeld. Dit werd door het publiek goed onthaald.

Het thema “Hiv-gerelateerd stigma en discriminatie” werd voorgesteld tijdens een vergadering met vrijwilligers en vier infosessies georganiseerd in Antwerpen (outreach in café Ingeta en bij Edo Community) en twee infosessies in Gent (Edo Association en Basibomoko). De gemeenschappen werden zich bewust van het bestaan van stigmatisering en discriminatie van mensen van wie aangenomen wordt dat ze met hiv leven. De deelnemers waren er voorstander van om actief mee te werken aan het verminderen van het stigma in hun gemeenschap (voor details, zie pag. 17).

In alle infosessies werd ook informatie over PrEP verstrekt. De leden van de gemeenschappen waren zeer geïnteresseerd in dit nieuw biomedisch preventiemiddel en vonden dit in eerste instantie bruikbaar voor hun vakanties of bezoeken aan het thuisland. Tegelijkertijd maakten ze zich ook zorgen over een potentieel stigma ten opzichte van de PrEP-gebruiker daar dit geneesmiddel ook voorgeschreven wordt aan hiv-positieve personen. Deze informatie zal voor toekomstige hiv-preventie gebruikt kunnen worden om barrières ten opzichte van PrEP-gebruik weg te werken bij personen met een verhoogd risico op hiv.

Aanvullende informatie

Europese hiv-test Week (22-29 november 2019)

Voor het eerst organiseerde het HIV-SAM Project in 2019 activiteiten tijdens de Europese testweek. Onze vrijwilligers gingen langs op openbare plaatsen die vaak door SAM worden bezocht (de buurt rond het De Coninckplein, het Centraal Station in Antwerpen, de omliggende cafés, kapsalons...). Daar deelden ze enveloppen uit met mannen- en vrouwencondooms met gebruiksaanwijzing en informatiebrochures. Een outreach sessie met hiv-testen werd georganiseerd door vzw Bilenge in een café, 30 mensen namen hieraan deel, elf van hen lieten zich testen op hiv. Alle resultaten waren niet-reactief.

Wereld Aids Dag (WAD)

In 2018 werd de Wereld Aids Dag in Gent omwille van organisatorische redenen en om een betere spreiding van de evenementen te hebben, uitgesteld tot 12 januari 2019. Prof. Linos Vandekerckhove (UZ Gent) was gastspreker. Hij gaf informatie over de hiv-situatie zowel bij de Belgische bevolking als in de SAM-gemeenschappen en de stand van zaken omtrent hiv-preventie. Het HIV-SAM Project informeerde de deelnemers over het hiv-gerelateerde stigma en de discriminatie ten opzichte van hiv-positieve mensen met een sub-Saharaanse achtergrond. De deelnemers werden geïnformeerd over de mechanismen en consequenties van het hiv-stigma, en dan vooral voor hiv-positieve personen en de noodzaak om stigma en discriminatie te verminderen. Hiv en Hepatitis B en C-sneltesten werden aangeboden door Dokters van de Wereld. In totaal werden acht van de zestig deelnemers getest, ze hadden allen een niet-reactief resultaat.

In december 2019 werd in Antwerpen en Gent een campagne tegen hiv-gerelateerde stigmatisering en discriminatie gevoerd. De sensibilisering gebeurde zowel door middel van één-op-één informatie (posterkaartenverspreiding) als op gemeenschapsniveau (door middel van posters, en video's voor verdeling via sociale media). Deze tools werden in co-creatie met het HIV-SAM Project ontwikkeld, in samenwerking met i-propeller (details zie <http://www.hivsam.be/nl/stop-het-stigma-tegen-mensen-die-met-hiv-leven/>).

Doelgroep

SAM-gemeenschappen

Setting

Vlaanderen

Wanneer

Continu

Evaluatiecriteria

Zie beheersovereenkomst voor dit resultaatgebied

Indicatoren

- Het aantal informatiemomenten georganiseerd door de sleutelorganisaties en de netwerken:
 - Sleutelorganisaties: 4 (Bilenge: 1; Edo Association: 1, Edo Community (Antwerpen): 1, Basibomoko: 1).
 - Methodistische kerk: 1
- Outreach acties van de sleutelorganisaties:
 - Bilenge: 146
 - Edo Community: 22
 - Basibomoko: 25
 - Edo Association: 99
 - Soedanese Gemeenschap: 74
- Totaal aantal verdeelde informatiematerialen:
 - Bilenge: 747 brochures 'Laat je testen op hiv', 194 'Hiv en kinderswens', 196 Helpcenter adreskaarten
 - Edo Community Antwerpen: 566 brochures 'Laat je testen op hiv', 110 brochures 'Hiv beter begrijpen', 148 brochures 'Hiv is reëel', 40 Helpcenter adreskaarten
 - Edo Association: 590 brochures 'Laat je testen op hiv',
 - Soedanese Gemeenschap: 470 brochures 'Laat je testen op hiv', 18 Brochures 'Hiv beter begrijpen',
- Aantal overlegvergaderingen met de sleutelorganisaties en andere stakeholders in Vlaanderen
 - 1 met de sleutelorganisaties, vrijwilligers en het netwerk: toelichting over het jaarplan van 2019
 - 3 vergaderingen met alle sleutelorganisaties (Antwerpen en Gent), individuele vrijwilligers en het netwerk: co-creatie van de anti-stigma instrumenten (16/6, 24/8, 16/11/2019)
 - 1 teambuilding met alle sleutelorganisaties, vrijwilligers en het netwerk: 14/12/2019

Promotie Seksuele Gezondheid en promotie van soa/hiv bij nieuwkomers

In 2019 breidde het HIV-SAM Project zijn gezondheidsbevordering en preventie van soa/hiv bij

nieuwkomers uit naar Inburgeringdiensten buiten Antwerpen. Docenten van verschillende Inburgeringdiensten, waaronder Mechelen, Kortrijk, Brugge en Roeselare, kwamen in groep naar het ITG voor promotie van seksuele gezondheid en preventie en testsessies van soa's/hiv. In sommige gevallen werd ons team ook ter plaatse uitgenodigd voor hun lessen over dit onderwerp. Deze infosessies werden telkens bijgewoond door enkele vrijwilligers om hun kennis van hiv-preventie te versterken. Daarna verleenden deze op hun beurt ondersteuning bij het geven van verdere infosessies. De infosessies hadden een gemiddelde duur van 2,5 uur. Op het einde van elke sessie werd een Oraquick-test aangeboden. In totaal waren er 258 cursisten uit 23 verschillende landen tijdens 17 sessies aanwezig. Er werden 179 personen getest op hiv. Er was een infosessie waar Dokters van de Wereld ook informatie over hepatitis gaven en de mogelijkheid tot testen op hepatitis aanboden. Drie hiv-testen en één hepatitis C-test waren reactief. Personen met reactieve testen werden doorverwezen naar de HRC's en het UZA voor een bevestigingstest. In 2019 werden er in totaal 42 sneltesten op hepatitis B en C doorgevoerd (Antwerpen en Mechelen).

Doelgroep

Deelnemers aan de cursus maatschappelijke oriëntatie

Setting

Vlaanderen

Wanneer

Continu

Evaluatiecriteria

Zie beheersovereenkomst voor dit resultaatgebied

Indicatoren

- Het aantal informatiemomenten georganiseerd door de sleutelorganisaties, netwerken en inburgeringdiensten:
 - Inburgeringdiensten:
 - Atlas (Antwerpen): 7 groepen
 - Mechelen: 6 groepen
 - Kortrijk: 1 groep
 - Brugge: 1 groep
 - Roeselare: 1 groep

R1 OD4 Proactief, onder andere over leemten en opportuniteiten van het beleid, en op vraag beleidsrelevant advies verlenen aan de Vlaamse overheid

1 Informeren van de Vlaamse overheid en op vraag deelnemen aan werkgroepen en vergaderingen

Status

In uitvoering

Doelstelling

Jaarlijks rapporteren/ beantwoorden van specifieke vragen over HIV-SAM Project

Beschrijving

Zoals elk jaar diende het HIV-SAM Project bij de Vlaamse Overheid het jaarrapport van 2019 en de jaarplanning voor 2020 in.

In 2019 werd door het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid een externe evaluatie van het HIV-SAM Project in opdracht gegeven aan het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Het HIV-SAM Project werd uitgenodigd om deel te nemen aan de eerste bijeenkomst om de methodologie van het onderzoek te bepalen. De doelstelling van deze vergadering was om, samen met de evaluatoren, een theorie van verandering ("Theory Of Change") op te stellen om deze als leidraad voor de kwalitatieve evaluatie te gebruiken. We leverden ook verschillende rapporten van het HIV-SAM Project aan om de onderzoekers te ondersteunen en faciliteerden de contacten tussen het evaluatieteam en stakeholders voor de dataverzameling (zoals de preventienetwerken, vrijwilligers en andere). Het HIV-SAM Project kreeg de kans om feedback te geven op de pre-finale versie van het onderzoeksrapport. Het rapport is openlijk beschikbaar op: https://steunpuntwvg.be/images/swvg-3-rapporten/rapport_31-swvg-ef39-evaluatie-hiv-sam-project

Doelgroep

Vlaamse overheid

Setting

Niet van toepassing

Wanneer

Continu

Evaluatiecriteria

Zie beheersovereenkomst voor dit resultaatgebied

Indicatoren

- Het jaarverslag 2018 werd tijdig ingediend: 29 maart 2019
- Het jaarplan 2020 werd tijdig ingediend: 30 oktober 2019
- Vergaderingen met Joëlle Konings (AZG):
 - (1) bespreking jaarplan 2019: 02/12/2018
 - (2) definitieve versie van het jaarplan 2020-2021: 13/12/2019

R1 OD5 Proactief en op vraag derden bijstaan bij methodiekontwikkeling.

1 Implementatie en disseminatie van preventiemateriaal en preventietools

Status

In uitvoering

Doelstelling

De brochures, tools en preventiemiddelen werden gebruikt om de doelgroepen te informeren over seksuele gezondheid, de bestaande zorgverleningsdiensten, hiv én het verminderen van het hiv-gerelateerd stigma.

Beschrijving

In 2019 werden preventiematerialen verdeeld tijdens activiteiten georganiseerd door de sleutelorganisaties, vrijwilligers en netwerken en tijdens outreach activiteiten. De activiteiten

vonden plaats in de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant.

Het mannencondoom was ook in 2019 het meest verdeelde preventiemiddel: er werden 100.245 condooms gratis verdeeld (een daling van 35,7% in vergelijking met 2018). De vrijwilligers bezochten specifieke locaties op vraag van uitbaters, dit zijn vaak specifieke settings die gekend zijn als plaatsen door SAM gefrequentieerd én, meer specifiek, door personen die een risico op hiv-besmetting lopen (zoals geïdentificeerd in de Together studie, zie Loos et al., 2017).

Meer dan de helft (51,7%) van het totale aantal condooms werd in Oost-Vlaanderen verdeeld, 45,8% in Antwerpen en de resterende 2,5% in Leuven. Bijna twee derde of 72,4% van de mannencondooms werd tijdens outreach activiteiten ter beschikking gesteld.

Naast de mannencondooms was er ook in 2019 vraag naar vrouwencondooms. De aanvaardbaarheid van het vrouwencondoom voor SAM-vrouwen ligt lager dan die van mannencondooms, toch deelden de vrijwilligers circa 1.558 stuks uit (een daling van 50 % ten opzichte van 2018).

Andere preventietools zoals brochures, flyers en posters over hiv-testen en -preventie, posters over stigmareductie werden, samen met de condooms, op de bezochte plaatsen verdeeld. Er werden brochures en adreskaartjes, die hiv-testen in het Helpcenter en bij COZO van Dokters van de Wereld in Antwerpen promoten, verdeeld evenals brochures over malariapreventie van de Reiskliniek van het ITG.

De daling van zowel het aantal verdeelde mannen- als vrouwencondooms kan, onder andere, door volgende omstandigheden verklaard worden. De sleutelorganisaties Basibomoko en Soedanese Gemeenschap waren minder actief omdat hun leiders en leden betrokken waren bij andere activiteiten. Basibomoko heeft een nieuw project opgestart en zowel de leider als de leden hebben deelgenomen aan de co-creatie en implementatie van het anti-stigma project.

Het jaar 2019 was ook een speciaal jaar door de anti-stigma campagne, waarbij de gemeenschappen een zeer actieve rol gespeeld hebben. De voorbereiding van deze nieuwe, belangrijke interventie nam, van juni tot december, veel tijd van de sleutelorganisaties en de individuele vrijwilligers in beslag. Dit had dat ook zijn gevolgen voor hun outreach activiteiten en dan vooral het verdelen van preventiemateriaal (met inbegrip van mannen- en vrouwencondooms) en het organiseren van informatie- en testsessies.

In 2019 bleef het netwerk van het HIV-SAM Project actief in het promoten van malaria preventie naast de hiv-preventie en de activiteiten in het kader van de stigmareductie campagne.

Doelgroep

SAM Vlaanderen

Setting

Vlaanderen

Wanneer

Januari - december 2019

Evaluatiecriteria

Referentie beleidsplan

- Monitoring sensibiliseringsactiviteiten in de SAM-gemeenschappen.

Indicatoren

Totaal aantal verdeeld preventiemateriaal:

- Condooms: 100.245
- Vrouwencondooms: 1.558
- Brochures 'Laat je op hiv testen': 2.922
- Brochures 'Hiv beter begrijpen voor een beter leven': 128
- Brochures en visitekaartjes Helpcenter: 236
- Kinderwens: 194
- Brochure 'Hiv is reëel': 148
- Posters "anti-stigma": 250
- Posterkaarten "anti-stigma": 1.000
- Flyer malaria: 90

R2 Ontwikkeling van methodieken

R2 OD3 In samenwerking met relevante betrokkenen, methodieken, met inbegrip van ondersteuningsmiddelen en een implementatieplan, uitwerken, aanpassen en vernieuwen

1 Samenwerking met en participatie van stakeholders rond stigmareductie, promotie van de seksuele gezondheid en primaire preventie

Status

In uitvoering.

Doelstelling

Aanwezigheid op het terrein verhogen door samenwerking met uiteenlopende groepen van stakeholders uit de gemeenschappen, die vrijwillig aan het preventiewerk meewerken:

- de 'sleutelorganisaties',
- de hiv-preventienetwerken in Antwerpen en Oost-Vlaanderen,
- een groep individuele vrijwilligers, die zich in verschillende mate voor hiv-preventie willen en kunnen engageren.

Beschrijving

In 2019 werkte het HIV-SAM Project samen met drie types stakeholders voor het promoten van seksuele gezondheid en preventie van hiv/soa in de drie provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant. Deze stakeholders (intermediairs) bestaan uit sleutelorganisaties, individuele vrijwilligers en organisaties gebundeld in de HIV-SAM-netwerken (dit is een samenwerkingsverband van diverse Afrikaanse sociale en culturele verenigingen, die zich ook op vlak van hiv-preventie engageren).

In 2019 kwam er een nieuwe kandidaat-sleutelorganisatie bij, met name Edo Community in Antwerpen. Deze organisatie werd aangebracht door Edo Associatie in Gent, die al langer een sleutelorganisatie is.

Vijf organisaties (vier sleutel- en één kandidaat sleutelorganisatie) voerden de promotieactiviteiten rond seksuele gezondheid en hiv-preventie in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen uit: Bilenge en Edo Community (nieuwe organisatie) in Antwerpen, Basibomoko, Edo Association en de Soedanese gemeenschap in Gent. Basibomoko was in 2019 minder actief door een interne reorganisatie.

Daarnaast werkte het HIV-SAM Project onder andere ook met acht individuele *vrijwilligers* uit Antwerpen om outreach activiteiten uit te voeren. De vrijwilligers verstrekten informatie over hiv-/soa-preventie en de voordelen van een hiv-test. Dit gebeurde door mensen individueel en proactief aan te spreken waarbij ook informatiebrochures overhandigd werden. De vrijwilligers van Aalst, actief in 2018, stopten in 2019 de preventieactiviteiten omwille van moeilijke privéomstandigheden. Alle vrijwilligers samen organiseerden in totaal 632 activiteiten in drie provincies. De verdeling van de activiteiten over de provincies: 377 (59,7%) in Antwerpen, 241 (38,1%) in Oost-Vlaanderen en in Leuven 14 (2,2%).

De sleutelorganisaties realiseerden in totaal 423 activiteiten (67,6% van alle activiteiten) en de en individuele vrijwilligers 203 activiteiten (32,4%). Deze bestonden voornamelijk uit: outreach in cafés, kapsalons, winkels, organiseren van infostanden, grote evenementen (zoals een huwelijk of verjaardag georganiseerd door SAM of Belgische festivals bijgewoond door relevant aantal SAM) om mensen van SAM-origine te sensibiliseren en condooms, brochures, flyers en posters te verdelen.

Aanvullende informatie

Om de zichtbaarheid van het HIV-SAM Project te verhogen werden T-shirts uitgedeeld door de vrijwilligers op infostanden, waar ook een HIV-SAM-spandoek werd opgehangen. Daarnaast organiseerden we een teambuilding in Antwerpen, waar de vrijwilligers van Antwerpen en Gent elkaar ontmoetten om de samenwerking te versterken. Zo konden ze ervaringen uitwisselen tijdens en na een boottocht. De vrijwilligers waardeerden het initiatief en willen dit graag elk jaar organiseren.

Door de thematiek uit te breiden naar meer algemene gezondheidsbevordering en nieuwe onderwerpen, zoals 'PrEP', hebben we hernieuwde interesse bij de netwerkliden kunnen vaststellen. Alle infosessies georganiseerd in Antwerpen hadden PrEP op de agenda. De vrijwilligers werden tijdens een infosessie ook op de hoogte gebracht van de jaarplanning en kregen de mogelijkheid om hun ervaringen met de anti-stigma campagne te delen. Hierna volgen een aantal voorbeelden:

- Zowel tijdens de testfase van de campagne tools als tijdens de campagne, spraken de mensen hun waardering uit over de nieuwe informatie vermeld in de posters.
- Veel van de mensen die op de posters stonden en het woord namen in de video's werden achteraf vaak aangesproken door SAM die zich verbaasden over hun engagement en hen feliciteerden voor deze goede actie en de bemoedigende boodschappen.
- Een patiënt heeft haar hiv-status aan een vrijwilliger onthuld omdat ze ontroerd was bij het zien van mensen uit de SAM-gemeenschap die anders denken en actief bijdragen aan het stoppen van hiv-stigma en discriminatie.

Doelgroep

Groepen van stakeholders uit de gemeenschappen

Setting

Vlaanderen

Wanneer

Januari - december 2019: informeren en sensibiliseren van de SAM-gemeenschappen in Vlaanderen

Evaluatiecriteria

Monitoring en rapporteren

Indicatoren

Activiteiten georganiseerd door sleutelorganisaties:

- Bilenge: Infosessie (1), Festivals (3), Infostand (4), Outreach (146)

- Edo Community (Antwerpen): infosessie (1), Festival (9), Outreach (22)
- Basibomoko: Infosessie (1), Festival (4), Infostand (2), Outreach (25)
- Edo Association: Infosessie (1), Festival (17), Outreach (99)
- Soedanese gemeenschap: Infostand (14), Outreach (74)

Activiteiten georganiseerd door de individuele vrijwilligers:

- Infostanden (2)
- Outreach activiteiten (187)

R4 Ondersteuning van de implementatie van methodieken met inbegrip van deskundigheidsbevordering

R4 OD1 Ondersteunen van de uitvoering van methodieken door het opleiden van intermediairs en/of logo's.

1 Adviseren van Hiv Referentie Centra (HRC) over cultuursensitieve zorg

Status

In uitvoering

Doelstelling

Adviseren van ARC en hiv-organisaties op vlak van cultuurspecifieke kwesties omtrent SAM met hiv.

Beschrijving

De cultuursensitieve psychosociale begeleiding van hiv-positieve migranten van sub-Saharaanse origine is individueel aangepast aan de psychosociale noden en gezondheidsproblemen die hiv-positieve SAM ervaren. Dit is sterk afhankelijk van de mate waarin ze erin slagen hun hiv-status te aanvaarden. Cultuursensitieve zorg kan een waardevolle bijdrage leveren aan het ondersteunen van patiënten in de aanvaarding van hun hiv-status, ook al kunnen hun onderliggende problematieken, zoals socio-economische kwetsbaarheid en juridische onzekerheid (zoals bij afwijzing van een asielaanvraag) niet altijd direct opgelost worden. Samenwerken met de sociaal verpleegkundigen van de HRC's is dan ook essentieel om oplossingen te kunnen aanbieden.

Een medewerker van het HIV-SAM Project nam in 2019 regelmatig deel aan het maandelijks multidisciplinair overleg van het HRC-Antwerpen. De sociaal verpleegkundigen van het ITG hadden regelmatig verzoeken in verband met cultuurspecifieke zaken in de zorg van SAM-patiënten en stuurden ook SAM-patiënten naar ons door voor verdere opvolging. Daarnaast werd er in 2019 nog zorg op maat met aandacht voor de culturele achtergrond verleend in enkele andere gevallen. De volgende voorbeelden illustreren de multi-problematiek waarvoor cultureelsensitieve counseling verleend werd:

- Een vrouwelijke patiënte van Guinese afkomst met een zeer slechte therapietrouw aan haar antiretrovirale medicatie (ARV's) vanwege haar geloofsovertuiging (Universitair ziekenhuis Antwerpen, UZA)
- Advies voor een 41-jarige hiv-positieve vrouw die van plan is een in-vitrofertilisatie te ondergaan en

- die op zoek was naar een Afrikaanse eiceldonor (UZ Gent)
- Een mannelijke patiënt die een workshop wilde volgen voor hiv-positieve personen van Afrikaanse origine en zich uiteindelijk wilde aansluiten bij een peer supportgroep (UZ Gent).
 - Een mannelijke patiënt op zoek naar een steungroep voor zijn 17-jarige dochter, geboren met hiv (UZ Gent).
 - Een hiv-positieve vrouw die alleen Kiswahili spreekt, had behoefte aan psychosociale begeleiding en kon uiteindelijk in een peer supportgroep opgenomen worden waar leden zijn die Kiswahili spreken (Rode Kruis, Humanitaire Diensten, Opvang asielzoekerscentrum Linkeroever).
 - Een hiv-positieve man uit Eritrea wou andere personen van Afrikaanse afkomst met hiv ontmoeten en was op zoek naar een partner (HRC, ITG).
 - Een hiv-positieve vrouw van Keniaanse afkomst wou andere PLHIV's van Afrikaanse afkomst ontmoeten om haar ervaring via lotgenotencontact (HRC, ITG) te delen.
 - Een jonge vrouw met een baby had vreselijk angst om gedeporteerd te worden. Ze was op zoek naar psychosociale begeleiding, financiële hulp om aan eten te komen en had ook nood aan een advocaat (Huisartsenpost, Sint-Truiden) om haar in haar asielprocedure te begeleiden.

In 2019 vroegen ook individuele personen op eigen initiatief om advies (via telefoon, e-mail, website of Facebook). Dit waren of hiv-positieve personen of mensen die mogelijk risico liepen op een hiv-infectie. Deze personen kwamen in contact met het HIV-SAM Project via de HIV-SAM-website/ Facebook of via persoonlijke netwerken. Er waren acht dergelijke gevallen in 2019.

- Drie mannen uit Albanië, China en Turkije wilden informatie over toegang tot antiretrovirale medicatie in België.
- Twee mannen (Turkije, Nigeria) wilden informatie over peer supportgroep alleen voor mannen die seks hebben met mannen.
- Een Nigeriaanse man wou een spoedvoorschrift voor ARV omdat hij na een verblijf in Italië geen medicijnen meer had.
- Een man van Ghanaese afkomst wilde een spoedhiv-test omdat hij een incident had gehad met een gescheurd condoom en bezorgd was over een eventuele infectie.
- Een Nigeriaanse man wou informatie en begeleiding om toegang te krijgen tot post-exposure profylaxe (PEP), omdat hij seksuele risico's had genomen.

Deze personen kregen relevante informatie, werden doorverwezen naar relevante ondersteunende organisaties zoals Ex aequo in Brussel of persoonlijk begeleid naar relevante hiv-zorgdiensten.

Doelgroep

Hiv-gespecialiseerde hulpverleners, sociale werkers, hiv-organisaties en individuele personen

Setting

Vlaanderen

Wanneer

Januari 2019-december 2019

Evaluatiecriteria

Monitoring van de hulpvraag, adviezen en documenteren van de gevallen

Indicatoren

Regelmatig overleg en advies op vraag

2 Positieve preventie: Faciliteren patiëntengroepen voor mensen met hiv

Status

In uitvoering

Doelstelling

- Ondersteunen van de lotgenotengroep Muungano door het opvolgen van de lopende activiteiten en – waar nodig – op te leiden en te coachen.
- Versterken van de vaardigheden van de leiders en andere groepsleden zodat de groep autonomer en duurzamer wordt en blijft.

Beschrijving

Muungano heeft in 2019 aanzienlijk vooruitgang geboekt als (semi)autonome groep van Afrikaanse migranten die met hiv leven, en dit ondanks de grote barrières waarmee leden van de groep geconfronteerd worden. Deze zijn bijvoorbeeld hiv-gerelateerd stigma, socio-economische kwetsbaarheid en/of juridische problemen. Het HIV-SAM Project bleef ook in 2019 de lotgenotengroep en zijn activiteiten steunen. De groep heeft een rol gespeeld bij het rekruteren van nieuwe patiënten in samenwerking met de hiv-kliniek van het ITG en Sensoa (zie boven). Muungano kon een vijftal nieuwe leden in 2019 rekruteren, meestal in verband met de workshopreeks “Je bent niet alleen - You are not Alone”.

Via Muungano moedigt het HIV-SAM Project patiënten aan om assertiever en pro-actiever te zijn bij het zoeken naar oplossingen in geval van socioculturele en administratieve barrières. Dit bevordert hun zelfredzaamheid. Net als vorig jaar hebben we de maandelijkse vergaderingen van de groep opgevolgd en geholpen bij de organisatie van het jaarlijkse weekend aan de Belgische kust met Sensoa Positief. In 2019 lag de nadruk op het ondersteunen van de groep om haar waaier aan activiteiten te vergroten, het organiseren van activiteiten die de zelfredzaamheid verhogen en tenslotte ook op het ondersteunen van vaardigheden die inkomsten voor de groep kunnen genereren. Daarnaast heeft de groep met steun van het HIV-SAM Project kleine projecten uitgewerkt en subsidies aangevraagd, bijvoorbeeld financiële ondersteuning voor het lotgenotenweekend in Blankenberge in oktober 2019.

Aanvullende informatie

De volgende punten beschrijven de mijlpalen van de groepsactiviteiten in 2019:

Plannen en rapporteren

Een planning werd opgemaakt en voorgelegd aan het HIV-SAM Project in januari 2019 en op het eind van het jaar.

Netwerking en leren

Op 1 december 2019 (Wereld Aids Dag) werd een speciale vergadering georganiseerd voor hiv-positieve personen in Brussel in samenwerking met Platform Prevention SIDA en andere hiv-organisaties in Vlaanderen en Brussel.

Ook in 2019 was er samenwerking tussen de Muungano-groep en de Vhiva-vrouwen steungroep (opgestart en georganiseerd door de sociaal verpleegkundigen van het HRC/ITG Antwerpen). Twee sociale verpleegkundigen van het HRC van het ITG bieden professionele ondersteuning aan deze groep aan. In 2019 werden leden van Muungano uitgenodigd voor alle bijeenkomsten van Vhiva.

Lidmaatschap nationale Positieve Raad

Een lid van Muungano, dat deel uitmaakte van de Positieve Raad opgericht in het kader van de implementatie van het Belgische hiv-plan, woonde in 2018 de vergaderingen van de raad bij en rapporteerde hierover aan de groep tijdens de eindejaarsvergadering. In de loop van 2019 trad de voormalige vertegenwoordigster af omdat ze de vergaderingen, om persoonlijke redenen, niet meer kon bijwonen. Ze werd vervangen door een ander lid van de groep die helaas niet meer in de gelegenheid was om in 2019 nog vergaderingen bij te wonen.

Activiteiten in 2019

De Muungano lotgenotengroep heeft 12 activiteiten georganiseerd in 2019: negen vergaderingen waar specifieke onderwerpen besproken werden zoals de rol van PLHIV in het actief deelnemen in de anti-stigma campagne, de betekenis van U=U in het dagelijks leven van PLHIV, hiv en ouder worden en het openstellen van de lotgenoten groep voor patiënten met andere etniciteit. Verder werd er een diner, een culturele uitstap, en het lotgenotenweekend aangeboden.

Lotgenotenweekend met Sensoa positief

Van 11 tot 13 oktober 2019 waren 16 leden van Muungano aanwezig op het jaarlijkse lotgenotenweekend, georganiseerd door Sensoa Positief in Blankenbergen. Het delen van ervaringen over het leven met hiv wordt door de groepsleden als erg nuttig beschouwd, in het bijzonder voor nieuwe leden. Tijdens het weekend dacht de groep ook na over hoe andere hiv-positieve personen van Afrikaanse origine aan te trekken. Er werd erover nagedacht om de groep open te stellen voor hiv-positieve personen van verschillende etnische origine, in plaats van het lidmaatschap te beperken tot personen van Afrikaanse afkomst. De groep plande bezoeken aan verschillende HRC in Vlaanderen om beter bekend te geraken bij de hiv-behandel- en zorgteams en om hen te motiveren de groep te promoten bij alle geïnteresseerde PLHIV. Beide ideeën werden opgenomen in hun planning voor 2020.

Vrijwilligerswerk

Vier leden van Muungano zijn ook actieve vrijwilligers van het HIV-SAM Project. Ze zijn betrokken bij preventieactiviteiten van het project zoals de verdeling van condooms op verschillende locaties in de Afrikaanse gemeenschappen in Vlaanderen, vooral in Antwerpen, Gent en Leuven. Drie van hen geven soms getuigenissen over de voordelen van het kennen van je hiv-status. Zo inspireren ze mensen om je in een vroeg stadium op hiv te laten testen. In 2019 stonden de hiv-getuigenissen op een lager pitje en werd beperkt tot de voorbereidende vergaderingen van de anti-stigma interventie met de verschillende vertegenwoordigers van de SAM-gemeenschappen.

Doelgroep

Lotgenotengroep Muungano

Setting

Vlaanderen

Wanneer

- Januari - december 2019: Doorlopende activiteiten van Muungano vzw
- 11 tot 13 oktober 2019: Jaarlijks lotgenotenweekend, in samenwerking met Sensoa

Evaluatiecriteria

Zie beheersovereenkomst voor dit resultaatgebied

- Alle activiteiten werden gemonitord en opgevolgd door het HIV-SAM Project
- Na elke activiteit werd feedback gegeven, vooral over het belang van de activiteiten en mogelijke punten voor verbetering

Indicatoren

- 12 Muungano bijeenkomsten met een gemiddelde opkomst van 10 deelnemers per vergadering.
- 1 lotgenotenweekend met Sensoa (11-13/10) met 16 deelnemers.
- 8 vergaderingen/workshops omtrent specifieke onderwerpen.

3 Individuele patiëntenconsultatie

Status

In uitvoering

Doelstelling

Seropositieve Afrikanen op een cultuursensitieve manier ondersteunen

Beschrijving

Cultuursensitieve counseling voor SAM gebeurt door een counselor van Afrikaanse achtergrond en omvat onder andere nieuwe begeleidingen (intake en opvolging), het opvolgen van bestaande begeleidingen, het geven van informatie en doorverwijzing naar patiëntengroepen. In 2019 verzorgde het HIV-SAM Project 324 dergelijke consulten. Meestal worden personen voor nieuwe begeleidingen naar ons doorverwezen door de HRC's van onder andere het ITG en Gent, Sensoa, asielcentra en huisartspraktijken. De meeste patiënten consulteren ons voor een multi-problematiek: psychologische of psychiatrische problemen, gerelateerd aan hiv/aids tegen een achtergrond van een sociale problematiek, financiële problemen, relatie- en familie gerelateerde problemen, seksuele oriëntatie (homo-/biseksualiteit), seks en hiv, het zoeken naar een partner, zelfisolatie, het zoeken naar een plaats om over hiv te kunnen praten (lotgenotengroep) en migratie gerelateerde problemen zoals angst voor een mogelijk negatief antwoord op een asielaanvraag of een negatief antwoord op een regularisatieprocedure.

De algemene feedback over deze individuele consultaties is zeer positief omdat ze een essentiële aanvulling vormen op de zorg die hiv-positieve personen van Afrikaanse afkomst kunnen krijgen bij de HRC's. Een cultuur- en contextgerichte begeleiding met betrekking tot de psychosociale dimensie van 'leven met hiv' wordt door de patiënten zeer gewaardeerd. Daarnaast krijgen ze ook bruikbaar advies voor hun praktische vragen.

Doelgroep

Hiv-positieve patiënten van Afrikaanse afkomst

Setting

Vlaanderen

Wanneer

Januari – december 2019

Evaluatiecriteria

Zie beheersovereenkomst voor dit resultaatgebied

Indicatoren

Patiënten zijn tevreden over de consultaties.

4 Cultuursensitieve workshops ‘Omgaan met een hiv-diagnose’ voor SAM die leven met hiv

Status

In uitvoering

Doelstelling

De doelstelling van deze interventie is om hiv-positieve mensen van Afrikaanse afkomst te empoweren door hun “coping” vaardigheden en capaciteit tot zelfmanagement te verbeteren en op die manier hun gezondheidsgerelateerde levenskwaliteit te versterken. Om te kunnen meten in welke mate deze doelstelling bereikt werd, werd in samenwerking Sensoa een wetenschappelijke studie gepland om deze interventie te evalueren. In 2019 werd een workshop georganiseerd in Brussel met de logistieke steun van Lhiving, waar tien personen aan deelnamen; zij werden voor deze longitudinale studie gerekruteerd.

Beschrijving

Van 2014 tot 2016 ontwikkelde het HIV-SAM Project een psychosociale gedragsinterventie voor seropositieve SAM-patiënten in de vorm van een vierdaagse workshop. Deze cultuursensitieve psychosociale interventie, met de titel “Diagnosed with HIV? You are Not Alone” vormt een aanvulling op de multidisciplinaire zorg die patiënten krijgen in de HRC’s. De inhoud en methodieken van de workshop zijn onder andere gebaseerd op de culturele achtergrond van deelnemers maar ook op andere specifieke contextuele factoren die hun leven vormgeven als hiv-positieve personen met een migrantenachtergrond. Het uiteindelijke doel van de interventie is om de gezondheidsgerelateerde levenskwaliteit van de deelnemers te verbeteren door hun coping vaardigheden en zelfmanagementcapaciteit te verbeteren. De interventie werd in 2016 getest en in 2017 en 2018 werden er drie workshops in een klinische setting doorgevoerd.

Aanvullende informatie

In 2019 hebben we, in samenwerking met Sensoa, dat een gelijkaardige interventie heeft ontwikkeld voor hiv-positieve MSM, de workshops ook gepromoot in de HRC’s van het ITG, Brugge-Yperman, UZ Gent, UZ Brussel, UZ Leuven, Jessa Ziekenhuis Hasselt (zie ook de rubriek “samenwerking met Sensoa”: punt 1.1).

Doelgroep

Hiv-positieve personen van Afrikaanse afkomst

Setting

Vlaanderen en Brussel

Wanneer

- Februari– april 2019: Promotie van de workshops van Sensoa en HIV-SAM bij 8 HRC in Vlaanderen
- September- oktober 2019: workshop met 10 deelnemers (incl. dataverzameling voor de evaluatiestudie).

Evaluatiecriteria

De wetenschappelijk evaluatie, de vooruitgang/verbetering van de workshop (zie boven).

Indicatoren

- Een workshop werd georganiseerd en geëvalueerd door de deelnemers
- Dataverzameling voor de evaluatiestudie begint bij de eerste groep De workshop en het wetenschappelijk evaluatieplan worden gepromoot bij de verschillende HRC's.

R5 Uitvoeren van methodieken

R5 OD1 Uitvoeren van methodieken of onderdelen ervan, die niet door de intermediairs worden uitgevoerd.

1 Laagdrempelig hiv-testen en counselen in SAM-gemeenschapssettings

Status

In uitvoering

Doelstelling

Mensen van de SAM-gemeenschappen kennen hun hiv-status.

Beschrijving

Het thema 'Ken uw hiv-status' bleef een prioriteit in alle activiteiten die door het HIV-SAM Project worden uitgevoerd om seksuele gezondheid te promoten. Tijdens de verschillende outreach activiteiten kwamen de voordelen van het kennen van de eigen hiv-status aan bod, en ook de verschillende mogelijkheden om zich op hiv te laten testen.

Ook dit jaar werd de mogelijkheid geboden om zich op hiv te laten testen. Deze activiteiten werden, indien ze in de stad Antwerpen plaatsvonden, door het Swab2know-project (S2K) ondersteund, mede door de financiering van de test-kits door de stad Antwerpen. In Antwerpen werd deze informatie steeds gekoppeld aan het aanbod van een hiv-test door middel van een Oraquick sneltest. Deze mogelijkheid werd in alle infosessies voor de SAM-gemeenschappen en ook in de integratieklassen aangeboden. In andere steden werd met Dokters van de Wereld samengewerkt voor de realisatie van het testaanbod. Dit maakte het mogelijk om hiv-sneltesten op bloed aan te bieden en ook op hepatitis B en C te testen (zoals bijvoorbeeld op de Wereld Aids dag in Gent en tijdens enkele infosessies met de integratieklassen in Mechelen).

Het resultaat van een Oraquick sneltest kan al na 20min meegedeeld worden. De deelnemers waarderen het snelle resultaat van deze test.

Om gedecentraliseerd en gedemedealiseerd hiv-testen op een kwaliteitsvolle manier te implementeren, is vorming uitermate belangrijk. In 2019 werden er in totaal 18 vormingen voor vrijwilligers georganiseerd, die reeds ervaring hadden met het afnemen van gedemedealiseerd hiv-testen.

In 2019 werden er in Antwerpen in totaal 39 personen op hiv getest, en 8 personen tijdens de Wereld Aids Dag in Gent (zie ook p. 8). In Antwerpen bedroeg het aantal geteste personen per setting de volgende: 3 op de Zomer van Antwerpen, 10 in de Edo Community, 15 in de Methodist kerk, 11 in Café Ingeta. Er waren in totaal twee reactieve resultaten. Op basis van een bevestigingstest werd slechts één resultaat effectief als hiv-positief bevestigd.

Ondanks de grote aanvaardbaarheidsfactor van de Oraquick sneltest, is er een belangrijke contra-indicatie: deelnemers die de laatste 20 minuten hebben gegeten of gedronken, kunnen niet deelnemen. Dit vormt voor sommigen mensen een belemmering. Voor deze groep zal in de toekomst de Oraquick sneltest worden aangevuld met het aanbod van een sneltest op bloed. Dit zal door een samenwerking met Helpcenter-ITG gerealiseerd kunnen worden.

Aanvullende informatie

Doelgroep

SAM in hun gemeenschapssettings

Setting

Vlaanderen

Wanneer

Januari- december 2019

Evaluatiecriteria

Referentie beleidsplan

Indicatoren

- Hiv-outreach sessies georganiseerd: drie evenementen in Antwerpen
- Gedemedealiseerd hiv-testen tijdens festivals van de Zomer van Antwerpen: 3 evenementen
- Aantal deelnemers getest op hiv in Antwerpen: 39
- Aantal deelnemers getest op HBV/HCV in Gent: 8

2 Onderzoek naar *hiv-stigma en discriminatie in de SAM-gemeenschappen*

Status

In uitvoering

Doelstelling

Verminderen hiv-stigma en discriminatie

Beschrijving

De activiteiten omtrent stigmareductie liepen ook in 2019 door en omvatten de verspreiding van de studieresultaten bij SAM in de provincies van Antwerpen en Oost-Vlaanderen met het doel om het

bewustzijn over stigmatiserende attitudes te vergroten alsook het besef van de negatieve impact van stigma en discriminatie op hiv-positieve SAM.

Stigmareductie werd besproken tijdens vijf bijeenkomsten met in totaal 188 deelnemers, waaronder 73 in Antwerpen en 115 in Gent (zie tabel 7). Twee getuigenissen van vrouwen die met hiv leven maakten indruk op de deelnemers tijdens de bijeenkomst in het kader van de Wereld Aids Dag (op 12/1/2019) en tijdens een infosessie georganiseerd met de Nigeriaanse gemeenschap (op 29/11/2019).

Daarnaast werd in 2019 samen met de gemeenschap intensief gewerkt aan de ontwikkeling van een campagne voor stigmareductie. Het doel was om misvattingen over hiv en personen die leven met hiv recht te zetten door correcte informatie te verstrekken, bijvoorbeeld op basis van recente wetenschappelijke ontwikkelingen zoals de N=N boodschap (“Niet detecteerbaar” is “Niet overdraagbaar”).

In een co-creatieproces, in samenwerking met een uitgekozen groep van vertegenwoordigers (preventienetwerken, sleutelorganisaties, individuele vrijwilligers, mensen die met hiv leven), werden informatie-instrumenten op maat ontwikkeld voor een omvattende stigmareductie campagne. Het co-creatie proces werd gefaciliteerd door de consultancy organisatie i-propeller (<https://i-propeller.com/>).

Door co-creatie werden de belanghebbenden actief betrokken in de loop van het hele ontwikkelingsproces van de campagne-tools door een constante dialoog. De co-creatie vormde een belangrijk leerproces voor de preventienetwerken en voor het project zelf. Door het gemeenschappelijk ontwikkelen en vormgeven van de stigmareductie tools zal de aanvaardbaarheid van de instrumenten in de gemeenschappen groot zijn. Bij de deelnemers is een gevoel van eigenaarschap ontstaan wat ertoe bijdraagt dat ze de tools zullen gebruiken en de boodschappen verspreiden.

Beschrijving van het co-creatieproces

Eerste co-creatiesessie: 22/6/2019: 31 (18 Frans- en 13 Engelstalige) deelnemers, zowel mannen als vrouwen, ook personen met hiv, namen deel aan de sessie. De sessie startte met informatie over de oorsprong van het hiv-stigma en discriminatie. Vervolgens moesten de deelnemers hun prioriteiten bepalen ten opzichte van stigmatiserende attitudes, die de grootste invloed hebben op hiv-positieve personen en dus als eerste zouden moeten worden aangepakt.

(i) De deelnemers werkten interactief aan het bepalen van de prioriteit van verschillende boodschappen. Er werden vier hoofdboodschappen gekozen: angst voor hiv als doodstraf; ongepaste angst voor besmetting; mensen die effectief worden behandeld kunnen een normaal en gezond leven leiden; het belang van correcte informatie.

(ii) In een volgende stap kregen de deelnemers een overzicht van de interventie tools die gebruikt zouden kunnen worden, zoals posters, posterkaarten, video's, tv-spotjes, en sociale media. De deelnemers bepaalden in een interactief proces welke tools ze het meest gepast vonden voor hun werking. Dit waren in eerste instantie sociale media (zoals Facebook), en infosessies in gemeenschappen/kerken. De deelnemers stelden ook voor een brochure te ontwikkelen met uitgebreide informatie over het onderwerp.

Tweede co-creatie sessie: 24/8/2019: Aan deze sessie namen 30 personen deel uit Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Het doel was de gekozen boodschappen te visualiseren (dit werd door i-propeller in de tijd tussen de eerste en de tweede sessie voorbereid op basis van de vier boodschappen gekozen in de eerste sessie). Er werden beelden met de 'meest invloedrijke boodschappen' geselecteerd die ervoor moeten zorgen dat de boodschappen duidelijk, begrijpelijk en effectief zijn voor stigmareductie. Bijkomend werden de gekozen boodschappen verder verfijnd.

Piloot testen van de co-creatieproducten in de SAM-gemeenschap door vrijwilligers: september-oktober 2019:

De ontwikkelde instrumenten werden getest bij de leden van de SAM-gemeenschap uit Antwerpen en Gent. 87 personen (mannen en vrouwen) kregen de beelden en slogans te zien en werden gevraagd die te beoordelen en hun favorieten te kiezen. De meerderheid koos voor deze twee boodschappen:

- “We zijn niet meer bang voor mensen met hiv, dus waarom ben jij nog steeds bang?”
- “Je kan geen HIV krijgen door sociaal en fysiek contact. Laten we stoppen met het stigmatiseren van mensen met hiv. “

Er werd overeengekomen om posters te produceren met deze boodschappen. Vrijwilligers uit de gemeenschappen, die aan het co-creatie proces hadden deelgenomen, waren bereid om met hun eigen foto op de poster te staan en de boodschap zo een gezicht te geven. Bijkomend werd beslist om ook video's met individuele getuigenissen te ontwikkelen ter ondersteuning van de boodschappen. De video's zijn bedoeld voor vrijwilligers en leden van de preventienetwerken en sleutelorganisaties om deze via de sociale media te verspreiden.

Finale selectie van de tools, goedgekeurd door deelnemers aan de co-creatie:

Op 2/11/2019 namen twaalf personen (7 Franstalige en 5 Engelstalige) deel aan de opnames van de videoboodschappen. Dit gebeurde in de vorm van interviews, afgenomen in samenwerking met de organisatie Tell-Me (www.tell-me.be).

Op 16/11/2019 werden de posters en video's voorgesteld aan de leden van de gemeenschap (26 deelnemers). De definitieve versies van de posters, kaarten en video's voor gebruik in de sociale media waren beschikbaar voor verspreiding vanaf 28/11/2019. 500 posters en 1.000 kaarten werden gedrukt.

Deze tools kunnen gedownload worden via: <http://www.hivsam.be/nl/stop-het-stigma-tegen-mensen-die-met-hiv-leven/>

Implementatie van de stigmareductie campagne: De campagne ging op 1/12/2019 van start met verschillende activiteiten die door preventienetwerken werden uitgevoerd: zoals het verdelen van de posters, het verspreiden van de kaarten, het delen van video's op sociale media, voornamelijk via Whatsapp en Facebook.

De posts met de boodschappen van stigmareductie werden twee keer gedurende twee weken op sociale media gelanceerd. Eind 2019 werden 1.000 postkaarten en 350 posters verspreid. Tijdens de teambuilding met vrijwilligers (op 14/12/2019, zie p. 15) werd de implementatie kwalitatief

geëvalueerd. Feedback op de stigma-campagne was zeer positief. De deelnemers waardeerden de campagne, wat geïllustreerd kan worden door uitspraken zoals: "het is noodzakelijk en nuttig om misvattingen te veranderen"; "de instrumenten waren geschikt en de boodschappen nauwkeurig". De kaarten werden als gemakkelijk uit te delen en dus als een erg bruikbaar hulpmiddel beschouwd. De vrijwilligers gaven aan gemotiveerd te zijn om verder aan sensibilisering te doen, vooral in kerken en op andere bijkomende plaatsen (Antwerpen en Gent). Ze rapporteerden ook positieve reacties van de gemeenschappen, vooral zij die van de posters herkend werden.

Doelgroep

SAM-gemeenschappen

Setting

Vlaanderen

Wanneer

- Presentatie studieresultaten van de kwalitatieve studie bij SAM-gemeenschappen in Antwerpen (Edo Community, Bilenge) en Gent (WAD, Basibomoko, Edo Association)
- Ontwikkelen van interventie- en tools voor stigma-reductie (Mei - November 2019)
- Testen van de hiv-stigmareductie tools (Augustus-Oktober 2019)
- Implementatie van de stigmareductie campagne (1/12/2019)

Evaluatiecriteria

- Zie beheersovereenkomst voor dit resultaatgebied

Indicatoren

- Feedbackmomenten met de SAM-gemeenschappen over de studieresultaten:
 - in Antwerpen
 - Bilenge (Outreach café, 23/11/2019)
 - Edo Community (20/7 & 10/8/2019)
 - Individuele vrijwilligers (17/5/2019)
 - in Gent
 - Preventienetwerk (WAD: 12/1/2019)
 - Basibomoko (25/5/2019)
 - Edo Association (29/11/2019)
- Interventie voor stigma-reductie is ontwikkeld: tools zijn ontwikkeld (zie: <http://www.hivsam.be/nl/stop-het-stigma-tegen-mensen-die-met-hiv-leven/>)
- Campagne is geïmplementeerd (1/12/2019)

C Besluit

In dit jaarrapport kwamen de belangrijkste activiteiten, gerealiseerd door het HIV-SAM Project, in 2019 aan bod. In het kader van onze vooropgezette doelstellingen werden er op vlak van promotie van de seksuele gezondheid, stigmareductie, promotie van hiv-testen en secundaire of positieve preventie een aantal verwezenlijkingen gerealiseerd.

In het kader van de participatieve aanpak werkte het project ook in 2019 op drie niveaus samen met de gemeenschappen: individuele vrijwilligers, sleutelorganisaties en de hiv-preventienetwerken. Al vergde deze samenwerking investeringen qua opvolging, coaching en monitoring, kon de participatieve aanpak projectmatig versterkt worden, bijvoorbeeld in het kader van de stigmacampagne. Deze manier van werken blijkt het meest effectief om concrete initiatieven op te starten, maar ook om de banden met de vaak kwetsbare SAM-gemeenschappen hechter te maken en een draagvlak op gemeenschapsniveau voor een effectieve terreinwerking verder uit te bouwen.

In wat volgt, trekken we enkele specifieke conclusies in verband met de uitdagingen en successen van ons werk in 2019.

De **externe evaluatie** van het HIV-SAM Project, die in 2019 doorgevoerd werd, hielp ons om met een kritische blik te kijken naar de doelstellingen, onze specifieke manier van werken en enkele concrete activiteiten. In het kader ervan werd een Theorie van Verandering opgesteld. Dit was een nuttige oefening om over sterktes en zwaktes van het huidige project na te denken. Dit zal het begin zijn van een proces om innovatieve richtingen te bepalen met behoud van de essentiële elementen van de terreinwerking en de participatieve aanpak.

De belangrijkste **aanbevelingen** van de evaluatie zijn dat er nog steeds nood aan hiv preventie en seksuele gezondheidspromotie voor sub-Saharaanse Afrikaanse migranten in Vlaanderen is, en dat het participatieve aanpak ervoor een meerwaarde vormt. De evaluatoren bevelen echter ook een **uitbreiding** aan naar 1) **breder gezondheidsdomeinen** dan enkel seksuele gezondheidspromotie en 2) een bredere doelgroep van migrantengemeenschappen in Vlaanderen, die eveneens nood aan participatieve gezondheidspromotie zouden hebben met inbegrip van de preventie van hiv en soa's. Dit onder de voorwaarde dat er voldoende middelen ter beschikking gesteld kunnen worden voor een dergelijke uitbreiding. In deze aanbeveling zien we een grote waardering van onze terreinwerking, die als een goed praktijkvoorbeeld werd beschouwd en uitgebreid zou kunnen worden, zowel qua inhoud als doelgroepen.

Het HIV-SAM Project heeft in 2019 veel vooruitgang geboekt in de promotie van seksuele gezondheid onder inbegrip van het **gedemedicaliseerd testen van hiv** in samenwerking met de **maatschappelijke oriëntatiediensten**. Dit is een belangrijk initiatief, in lijn met de bevindingen van de evaluatie: in 2019 heeft het HIV-SAM Project alvast de preventieactiviteiten uitgebreid naar andere migrantengroepen in het kader van deze succesvolle samenwerking met diensten van inburgering en migratie op lokaal niveau: nieuwkomers met uiteenlopende etnische achtergronden, inclusief asielaanvragers uit het

Midden-Oosten, die eveneens een kwetsbare doelgroep vormen. De opleiding van integratiedocenten in cultuursensitieve communicatie over seksualiteit en seksuele gezondheid bleek erg succesvol. We stelden een grote aanvaardbaarheid vast van onze promotie van seksuele gezondheid bij de docenten van de inburgeringsklassen. Het aanbieden en doorvoeren van de hiv-tests bij nieuwkomers droeg bij aan de duurzaamheid van onze preventiecampagne door het doorgeven van kennis aan deze intermediairs. Tegelijkertijd dragen we met dit initiatief ook bij aan de doelstellingen van de 90:90:90 strategie wat betreft de toename van het aantal mensen dat op hiv wordt getest bereiken van de eerste doelstelling), waar België reeds aan voldoet. We willen ook vermelden dat het HIV-SAM Project de belangrijkste schakel vormt voor de vorming van leken in het kader van de uitbreiding van gedemedicaliseerd hiv-testen. Het project kan de brug maken tussen referentielaboratoria, Sciensano en de gemeenschappen en zo aan een effectief outreach hiv-teststrategie bijdragen, complementair aan het testen in gespecialiseerde centra en de eerstelijnszorg. Het project zal ook in de toekomst een cruciale rol spelen, bijvoorbeeld in het meewerken aan opleidingen voor het gedemedicaliseerd hiv-testen in Vlaanderen.

Een ander succesverhaal van 2019 het vermelden waard, is onze **stigmacampagne**: de vertegenwoordigers van de gemeenschap waren hier vanaf het prille begin bij betrokken door co-creatieve technieken bij het maken en verspreiden van anti-stigmaboodschappen. Dit versterkte onze participatieve aanpak, die uniek is voor het HIV-SAM Project. De ervaringen en lessen die we daaruit trekken, zouden in de toekomst ook voor andere preventiedoeleinden gebruikt kunnen worden, bijvoorbeeld in het kader van de huidige COVID-19 epidemie, veroorzaakt door het nieuwe coronavirus.

Naast deze nieuwe initiatieven, zetten we in 2019 zoveel mogelijk ook de lopende activiteiten voort. Zo werd er bijvoorbeeld in samenwerking met Sensoa onze **workshopreeks voor hiv-positieve mensen** van Afrikaanse origine bij de HRC's gepromoot. Helaas hebben we hier nog niet het gewenste succes kunnen boeken, het proactieve engagement van de HRC's is tot nog toe eerder beperkt gebleven. Het **nieuwe nationale hiv-plan (2020-2025)**, die bij het schrijven van dit jaarrapport nog niet helemaal af was, zal het versterken van lotgenotencontacten en het bevorderen van peer support centraal stellen (cfr. pijler levenskwaliteit van personen die met hiv leven). Dit zal in de toekomst helpen de workshops beter bij de HRC's te kunnen implementeren. Daardoor zouden we de evaluatiestudie op een grotere schaal kunnen doorvoeren. Dit is noodzakelijk om te leren welke elementen uiteindelijk bijdragen aan de effectiviteit van een psychosociale interventie, zoals onze workshops, rond het versterken van zelfmanagement vaardigheden.

Tenslotte willen we vermelden dat we door de versterkte samenwerking met vrijwilligers, wat meer en meer op en via **sociale media** gebeurt, ook het HIV-SAM Project in 2019 veel heeft bijgeleerd over het gebruik van digitale kanalen in preventie en gezondheidspromotie. Het project zelf heeft nu een grotere zichtbaarheid op de sociale media, en dit zal in de toekomst nog sterker uitgebouwd kunnen worden.

De hier beschreven inzichten (zie ook: gedetailleerde beschrijving van de activiteiten) alsook

de aanbevelingen van de externe evaluatie zullen we in 2020 gebruiken om innovatieve scenario's uit te werken voor gezondheidspromotie van kwetsbare migrantengroepen in Vlaanderen. Ondanks het feit dat migranten over het algemeen in goede gezondheid verkeren bij hun aankomst in Europese landen (dit wil zeggen het "gezonde migranten-effect"), lopen ze meestal een groter risico om ziek te worden door slechte post-migratie levensomstandigheden (WHO, 2018, Vandenheede et al., 2015). Na verloop van tijd hebben migranten vaak een slechtere gezondheidstoestand dan niet-migrant, zoals meer chronische ziektes, een slechtere seksuele en geestelijke gezondheid (Lorant et al., 2010; Van Roy et al., 2018). Het lijkt daarom logisch, dat niet enkel vanuit het perspectief van mensenrechten, maar ook vanuit een economisch perspectief in preventie en gezondheidspromotie geïnvesteerd zou worden. Dit zou niet enkel individueel leed door ziekte helpen te voorkomen, maar zal bovendien ook kosteneffectief zijn en dus van groot maatschappelijk belang.

Referenties

Lorant, V., & Bhopal, R. (2011). Comparing policies to tackle ethnic inequalities in health: Belgium 1 Scotland 4. *European Journal of Public Health*, 21(2), 235-240.

Vandenheede, H., Willaert, D., De Grande, H., Simoens, S., & Vanroelen, C. (2015). Mortality in adult immigrants in the 2000s in Belgium: a test of the 'healthy-migrant' and the 'migration-as-rapid-health-transition' hypotheses. *Tropical Medicine & International Health*, 20(12), 1832–1845.
<https://doi.org/10.1111/tmi.12610>

Van Roy, K., Vyncke, V., Piccardi, C., De Maesschalck, S., & Willems, S. (2018). *Diversiteit in gezondheid en gezondheidszorggebruik: analyse van de data uit de Belgische gezondheidsenquête*. Gent.

WHO (2018). *Report on the health of refugees and migrants in the WHO European Region*. Available at: <http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/report-on-the-health-of-refugees-and-migrants-in-the-who-european-region-no-public-health-without-refugee-and-migrant-health-2018>

D Overzicht bijlagen bij jaarverslag

Inleiding

Besluit

Figuur 1: Activiteiten per jaar, 2012-2019

Tabel 1: Overzicht overlegmomenten met andere organisaties 2019

Tabel 2: Overzicht type activiteiten ondernomen door de hiv-preventienetwerken, Individuele vrijwilligers en sleutelorganisaties per provincie in 2019

Tabel 3: Activiteiten van de sleutelorganisaties in 2019

Tabel 4: Materiaal verdeeld per provincie in 2019

Tabel 5: Overzicht verdeling materiaal en test(resultaten) Hiv-test Swab2Know bij inburgeringsklassen 2019

Tabel 6: Overzicht van de opleiding “train de trainers” voor leerkrachten maatschappelijke oriëntatie (MO)

Tabel 7: Overzicht van infosessies over hiv-stigmareductie 2019

Tabel 8: Overzicht van ‘Swab2know’ sessies en hiv-sneltest (op bloed) in samenwerking met “Dokters van de Wereld” in SAM-gemeenschappen - 2019

Tabel 9: Vergaderingen met de netwerken en vrijwilligers 2019

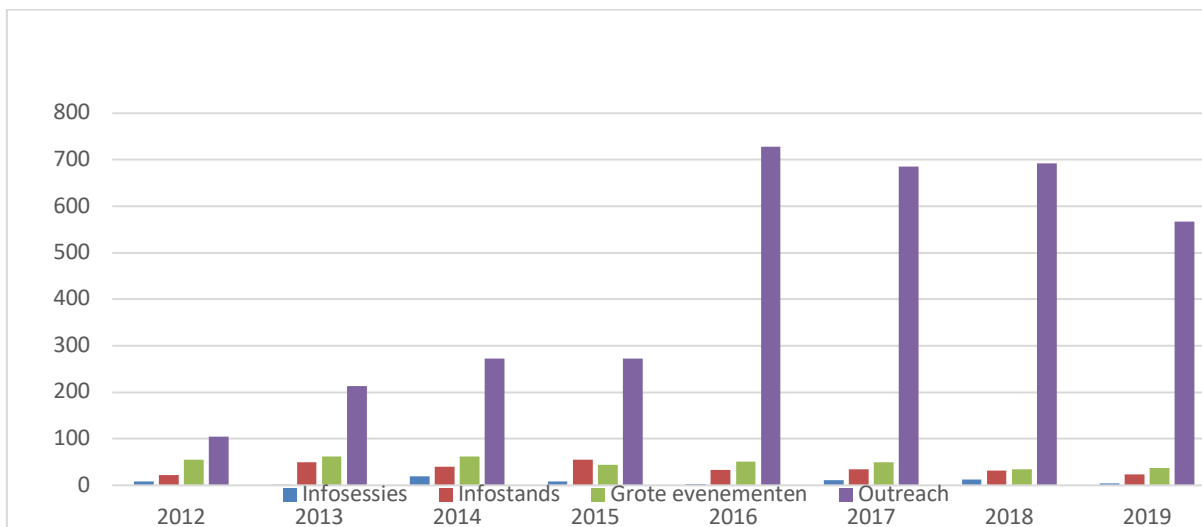
Tabel 10: Overzicht consultaties patiënten 2019

Tabel 11: Overzicht Activiteiten Muungano 2019

Financieel Rapport: Apart Excel/pdf-bestand

Figuren en tabellen

Figuur 1: Activiteiten per jaar, 2012-2019

Tabel 1: Overzicht overlegmomenten met andere organisaties 2019

N°	Datum	Organisatie	Thema
1	21/01/2019	Sensoa	Overleg omtrent gemeenschappelijke promotie van workshops "You are not alone" & "Go positive" bij de hiv-referentie centra
2	15/01/2019	ITG, Universiteit Antwerpen (CeMIS)	Vorbereiding seminarie "Migratie en gezondheid"
3	21/01/2019	Monitoring Comité Hiv-plan	Evaluatie 2018 en voorbereiding nieuw hiv-plan (2020-2025)
4	18/02/2019	Sensoa	Vergadering Advies Raad Vergadering: "noodbevraging mensen met hiv".
5	25/02/2019	Monitoring comité Hiv-plan (Sensoa)	Overleg werkgroep ter voorbereiding van nieuw hiv-plan (2020-2025)
6	07/03/2019	ITG, Universiteit Antwerpen (CeMIS)	Vorbereiding seminarie "Migratie en gezondheid"
7	12/03/2019	Universiteit Antwerpen & Universiteit Gent (ICRH Gent)	Vorbereiding en input externe evaluatie HIV-SAM Project
8	16/04/2019	Universiteit Antwerpen & Universiteit Gent (ICRH Gent)	Vorbereiding en input externe evaluatie HIV-SAM Project
9	18/04/2019	ITG, Universiteit Antwerpen (CeMIS)	Vorbereiding seminarie "Migratie en gezondheid"
10	29/04/2019	Monitoring Comité Hiv-plan	Vorbereiding nieuw hiv-plan (2020-2025)
11	6/05/2019	PrEP research	Advies Raad SBO-project PROMISE 'Pre-Exposure Prophylaxis)
12	13/05/2019	Monitoring Comité Hiv-plan	Vorbereiding nieuw hiv-plan (2020-2025)
13	16/05/2019	CEMIS/ Universiteit Antwerpen	Nabespreking seminarie "Migration and health"
14	24/05/2019	I-propeller & HIV-Sam Project	Ontwikkeling stigma-gerelateerde interventies
15	06/06/2019	Instituut voor Tropische Geneeskunde	PROMISE-vergadering adviesraad (SBO-project omtrent PrEP)
16	11/06/2019	CEMIS/ Universiteit Antwerpen	Overleg omtrent gemeenschappelijk projectaanvraag "Citizen science" in opvolging van het seminarie "Migration and health" (omtrent toegang van nieuwkomers tot de eerstelijnszorg)
17	11/06/2019	Medical Anthropology unit	Overleg ter voorbereiding van het een SBO-project rond malariapreventie
18	12/06/2019	Helpcenter	Overleg omtrent implementatie van gedemedealiseerd hiv-testen bij SAM
19	13/06/2019	BREACH Public Health Working Group	Uitwisseling hiv-actoren (preventie, volksgezondheid)
20	19/06/2019	Lhiving vzw	Rekruteren deelnemers voor de workshop "You are not alone"
21	25/06/2019	Plateforme prévention SIDA	Vorbereiding Vergadering WAD voor PLHIV in België
22	2/7/2019	Observatoire du Sida et des sexualités (Université Saint-Louis, Brussel)	Promotie van hiv-preventie in kerken van Afro-nakomelingen in Brussel
23	16/09/2019	Sensoa	Vorbereiding symposium nodenbevraging (workshop preventie)
24	23/09/2019	Sensoa	Advies Raad Vergadering 'nodenbevraging mensen met hiv'
25	23/09/2019	Sensoa, Plate-forme Prévention SIDA, l'Observatoire du sida et des sexualités	Vorbereiding nieuw hiv-plan (2020-2025) (primaire preventie)
26	24/09/2019	Sensoa	Vorbereiding Symposium 'leven met hiv - resultaat van noden en aanbevelingen'
27	30/09/2019	Monitoring Comité Hiv-plan	Vorbereiding nieuw hiv-plan (2020-2025)
28	28/10/2019	Sensoa	Overleg omtrent indicatoren voor preventie (in het kader van het nieuw hiv-plan)
29	12/11/2019	Stad Antwerpen/ITG	Overleg omtrent toekomst "Swab2know" project
30	27/11/2019	Sensoa	Vorbereiding overleg Vlaamse Gemeenschap omtrent hiv-plan
31	29/11/2019	Helpcenter-ITG & Sciensano	Samenwerking met HELPCENTER voor gedemedealiseerd hiv-testen + Cobatest
32	02/12/2019	Agentschap Zorg & Gezondheid, Afdeling Preventie, Joëlle Konings	Bespreking jaarplan
33	06/12/2019	Agentschap Zorg & Gezondheid, Afdeling Preventie	Overleg hiv-plan
34	10/12/2019	Monitoring Comité Hiv-plan	Vorbereiding nieuw hiv-plan (2020-2025) + "writing committee" hiv-plan
35	12/12/2019	Public Health Working Group & PrEP task Force	Overleg, uitwisseling hiv-actoren
36	13/12/2019	Helpcenter-ITG & Sciensano	Cobatest Netwerk: datacollectie

Tabel 2: Overzicht type activiteiten ondernomen door de hiv-preventienetwerken, individuele vrijwilligers en sleutelorganisaties per provincie in 2019

	Informatie-sessie	Informatiestand	Grote evenementen	Outreach	Totaal
Antwerpen					
Sleutelorganisaties	2	4	12	168	186
Hiv-netwerk		2			2
Individuele vrijwilligers		2		187	189
Subtotaal	2	8	12	355	377
Oost-Vlaanderen					
Sleutelorganisaties	2	16	21	198	237
Netwerk			4		4
Subtotaal	2	16	25	198	241
Vlaams-Brabant (Leuven)					
Individuele vrijwilligers				14	14
Subtotaal				14	14
Totaal	4	24	37	567	632

Tabel 3: Activiteiten van de sleutelorganisaties in 2019

Sleutelorganisaties	Informatiesessie	Informatiestand	Grote evenementen	Outreach	Totaal
Bilenge	1	4	3	146	154
Edo Community	1		9	22	32
Basibomoko	1	2	4	25	32
Edo Association	1		17	99	117
Soedanese Gemeenschap		14		74	88
Totaal	4	20	33	366	423

Tabel 4: Materiaal verdeeld per provincie in 2019

	Condooms	Vrouwen condooms	Brochure, poster 'Laat je testen'	Adres- kaartjes Helpcenter	Brochure 'Hiv beter begrijpen'	Folder 'Hiv en kinderwens'	Brochures en posters 'Hiv is reëel'	Hiv- stigma posters
Antwerpen								
Bilenge	21.644	825	747	196		194		40
Edo Community	2.515	102	566	40	110		148	50
Individuele vrijwilligers	21.770							65
Subtotaal	45.929	927	1.313	236	110	194	148	155
Oost- Vlaanderen								
Basibomoko	4.700							35
Edo Association	30.096	200	590					40
Soedanese Gemeenschap	14.000	181	470		18			20
Netwerk	3.000	100	220					
Subtotaal	51.796	481	1.280		18			95
Vlaams- Brabant								
Leuven	2.520	150	329					
Subtotaal	2.520	150	329					
Totaal	100.245	1.558	2.922	236	128	194	148	250

Tabel 5: Overzicht verdeling materiaal en test(resultaten) "Swab2Know" bij inburgeringsklassen 2019

Datum	Inburgerings klassen	Aantal aanwezig	Deelnemers hiv-test Oraquick	Reactiviteit testen	Mannen condoom	Vrouwen-condoom	Helpcenter adres - kaartjes	Brochure "Laat je testen"	Brochure 'Hiv beter begrijpen'	Brochure "HIV is reëel"	Brochure "EuropeseTest week"
Provincie Antwerpen											
01/02/2019	ATLAS	15	12		180	30	15	15	15	15	
16/03/2019	ATLAS	16	16		144	10	16	16	18	16	
20/04/2019	ATLAS	15	10		100	3	15	15	15	5	
25/04/2019	ATLAS	14	13		200	50	20	14	14	14	
25/04/2019	ATLAS	10	6	1	200	30	10	10	10	10	
07/05/2019	ATLAS	10	10		144	30	10	10	10	2	
26/06/2019	ATLAS	8	8		125	1	8	8	8	5	
02/07/2019	ATLAS	12	11		100	30	12	12	12	12	
21/09/2019	ATLAS	18	13		200	100	30	18	18	18	
14/10/2019	ATLAS	15	9		200	15	15	15	15	0	
11/12/2019	ATLAS	15	12		200	10	30	15	15	15	50
24/06/2019	Mechelen	11	6		100	2	11	11	11	1	
18/07/2019	Mechelen	17	13		204	40	17	17	17	17	
10/10/2019	Mechelen	17	14		200	50	17	17	17	3	
20/11/2019	Mechelen	17	13		400	30	20	17	17	17	
Subtotaal		210	166	1	2.697	431	236	235	276	150	50
Provincie West-Vlaanderen											
12/07/2019	Kortrijk	13	13	2	200	90	20	13	20	13	
01/09/2019	Roeselare	10	NA		50	0	10	10	10	10	
26/09/2019	Brugge	17	NA		100	30	17	17	17	17	
Subtotaal		40	13	2	350	120	47	40	47	40	
Totaal		250	179	3	3.047	551	283	275	323	190	50

Tabel 6: Overzicht van de opleiding “train de trainers” voor leerkrachten maatschappelijke oriëntatie (MO)

Datum	Plaats	Aantal deelnemers	Verdeling Preventie Materiaal				
			Mannen-condooms	Vrouwen-condooms	Brochures Laat je testen	Adres kaartjes HelpCenter	Hiv beter begrijpen (verschillende talen)
08/02/2019	Mechelen	12	400	50	25	50	25
26/04/2019	Hasselt	9	200	50	20	50	15
10/05/2019	Kortrijk	22	400	100	50	50	40
Totaal		43	1.000	200	95	150	80

Tabel 7: Overzicht van infosessies over hiv-stigmareductie 2019

Datum	Organisatie	Deelnemers
Antwerpen		
10/8/2019	Edo community	33
23/11/2019	Café Ingeta	34
20/07/2019	Individuele vrijwilligers	6
<i>Subtotaal</i>		73
Oost-Vlaanderen		
25/5/2019	Basibomoko	15
12/01/2019	WAD in Gent	60
30/11/2019	Edo Association	40
<i>Subtotaal</i>		115
Totaal		188

Tabel 8: Overzicht van ‘Swab2know’ sessies en hiv-sneltest (op bloed) in samenwerking met “Dokters van de Wereld” in SAM-gemeenschappen - 2019

Antwerpen	Datum	Organisatie	Hiv-test ‘Swab2know’	DVW (hiv, hepatitis B,C)	Reactief resultaat
Grote evenementen	12/01/2019	WAD in Gent		8	
	20/07/2019	Nigeriaanse	6		
	31/08/2019	De Conincksplein, 2060 Antwerpen	3		1
Subtotaal			9		
Info-sessies	30/6/2019	Infosessie in Methodistische kerk	15		
	10/8/2019	Infosessie met Edo community	4		
	23/11/2019	Infosessie – café Ingeta (Antwerpen)	11		
Subtotaal			30		
Totaal			39	8	1

Tabel 9: Overzicht vergaderingen met de netwerken en vrijwilligers 2019

Datum	Deelnemers	Thema
Antwerpen		
8/5/2019	7	Training individuele vrijwilligers sociale media (Facebook en Instagram)
18/5/2019	2	Samenwerking met de 2 managers van HIV-SAM Facebookpagina over de planning voor sociale media
Oost-Vlaanderen		
08/03/2019	2	Coaching Basibomoko inzake rapportering Hoe informatie geven aan een mogelijke individuele vrijwilliger
Antwerpen en Oost-Vlaanderen		
23/02/2019	19	Delen resultaten jaarverslag 2018: activiteiten uitgevoerd door de sleutelorganisaties en vrijwilligers
		Planning activiteiten 2019
		Meeting coördinatoren individuele vrijwilligers (praktische aspecten & communicatie)
		Uitwisseling vrijwilligerswerk en effectieve outreach activiteiten
14/12/2019	20	Teambuilding in Antwerpen

Tabel 10: Overzicht consultaties patiënten 2019

Nr.	Aantal casussen	Aantal consulten
	Psychosociale problemen	148
1	Zelfisolatie	6
2	Behoeftte aan contact met een lotgenotengroep	17
3	Behoeftte aan contact met andere mensen die met hiv leven	8
4	Stress gerelateerd aan leven met hiv	10
5	Ontkenning van hiv	2
6	Geanticipeerd stigma	12
7	Confrontaties met stigma en discriminatie	14
8	Angst voor het onthullen van je hiv-status aan familie,	20
9	Depressieve gevoelens door zich nutteloos te voelen	12
10	Angstgevoelens	7
11	Laag zelfbeeld omwille van overgewicht	5
12	Zelfkritiek/ angst voor kritiek en afwijzing door anderen	3
13	Slaapproblemen	4
14	Nood aan een gesprek	17
15	Verslaving (cannabis, energydranken, pornofilms...) &	2
17	Overdadig alcohol gebruik	4
18	Hallucinaties	5
	Relatie-/familie gerelateerde problemen/seksualiteit	47
19	Relationele problemen (met partner/echtgeno(o)t(e)	17
20	Behoeftte aan een partner	8
21	Hoe je hiv-status aan je partner onthullen	18
22	Kinderwens maar geen geschikte partner	1
23	Vrees voor het verliezen van een zieke partner	3
	Medische problemen	12
24	Hiv-gerelateerde gezondheidsproblemen (hoge bloeddruk,	2
25	Seks-gerelateerde problemen	5
26	Verslavingsproblemen	5
27	Financiële problemen	13
28	Werkloosheid	15
	Migratie-/asiel gerelateerde problemen	68
29	Onzekerheid en angst door leven zonder wettelijke	2
30	Negatief antwoord regularisatieprocedure	1
31	Taalbarrière	3
32	Verblijfsproblemen	5
33	Informatie over advocaten	4
34	Verlies tewerkstelling door verlies wettelijke verblijfstatus	1
	Andere	26
35	Uitdagingen van ouder worden met hiv	8
36	Nood aan advies over verschillende dagdagelijks aangelegenheden (administratie, registratie bij een huisarts, bank, werk vinden, partner vinden, ...)	18
Totaal	36	324

Tabel 11: Overzicht Activiteiten Muungano 2019

N°	Datum	Deelnemers	Onderwerp vergaderingen/evenement
1	26/01/2019	20	Nieuwjaarsdiner
2	23/02/2019	10	Themavergadering (planning activiteiten 2019)
3	03/03/2019	6	Maandelijkse vergadering (peer vorming)
4	04/05/2019	8	Themavergadering (informatie over gezonde voeding)
5	25 /05/2019	12	Themavergadering (N=N en het effect ervan voor PLHIV)
6	15/06/2019	9	Themavergadering (N=N en hiv-disclosure)
7	14/07/2018	20	Jaarlijkse zomertuitstap
8	11– 13/10/2018	17	Lotgenotenweekend in Blankenberg met Sensoa positieve - Evaluatie en planning voor 2020
9	26/10/2019	9	Maandelijkse vergadering (verdeling van taken voor het bezoeken van de HRC's om Muungano te vertegenwoordigen)
10	23/11/2019	13	Maandelijkse vergadering (peer vorming)
11	11/12/2019	11	Themavergadering (evaluatie)